

O TIO MARCOS D' A PORTELA

Os mandamentos d'o Marcos
fora d' a trexa, son seis:
facer á todos xusticia,
non casarse con ninguén,
falar o gallego enxebre,
cumprir c'o que manda a ley,
loitar pol-o noso adianto
con entusiasmo e con fé,
vestir calzós e mouteira
per omnia sècula amen.

Teñen os pobos a gala
n-o seu linguaxe falar:
fálase chino n-a China,
portugués en Portugal,
catalán en Cataluña,
e n-a Alemania, alemán,
soilo os gallegos d' agora
hasta vergonza lles dá
falar a melosa e doce
fala que falan seus país.

PARRAFEOS C' O POBO GALLEGO

Ano sétimo

Ourense 5 de Xulio de 1885

Parrafeos oitenta e cinco

AS TRES MISAS D' O GALO.

III

Cinco minutos dempois todos aqueles señores sentábanse á mesa, tendo o señor abade n-o medio. O castelo esprandecente de luz d'enriba embaixo estremunaba de cantos, de berros, de carcaxadas, de marmullos, y-o venerable fray Balaguer espetaba o seu trinchante n-unha áa de capon, afogando o remordemento d' o seu pecado baixo regueiros de viño d' o papa e xugo de carnes. Tanto bebeu e comeu o probe santo varon qu' estoupou aquela noite d' un tremendo ataque, sin haber tido xiquera tempo de s' arrepentir; pol-a mañanciña cedo chegou o ceo, inda rebuldeiro d' as festas d' a noite, e agora maxínense vostés d' a maneira que o recibiron aló:

—Non te quero ver diante de min, mal cristiano, díxoll' o Xuez Supremo, Noso Señor, o teu pecado é grande d' abondo pra borrar unha vida enteira de virtú... Ah! tí comícheme unha misa d' o galo!... Pois ben, hasme de pagar trescentas n-o seu canto, e non entrarás n-a gloria namentres non haxas celebrado n-a tua mesma ermida esas trescentas misas de Noite-Boa diante de todos aqueles que pol-a tua culpa e n-a tua compañía pecaron...

Tal vos ó a verdadeira leenda de fray Balaguer com' a contan n-a terra d' as oliveiras. Hoxe o castelo de Trinquelague xa non existe, mais a ermida érguese ainda n-a cume d' o monte Ventoux n-o medio d' unha carballeira. O vento apouvíga a rachada porta, a herba enche as lousas d' a entrada; haivos niños n-os corrunchos d' o altar e n-os recantos d' as altas ventanas, sin os seus vidros de coores xa fai tempo. Namentres seica todol-os anos por Noite-Boa, unha luz d' o outro mundo erra entr' as ruínas, e cando van ás misas d' o galo, os labregos ollan aquela pantasma d' ermida alumeada por cirios invisibles que brillan o aire libre, inda que ventee ou neve. Bulraivos si querendes, mais é o certo que un xornaleiro d' a terra, chamado Garriga, cicais descendente de Garrigou, xuroume que unha Noite-Boa, atopándose unha migalla bebido, perdérase n-o monte pol-os arredores de Trinquelague, y-eiquí tendes o que víu... Hastra as once, nada. Todo estaba calado, escuro, morto. De súpito, á eso d' a media noite unha campana resonou dend' o alto d' a torre, unha campana choca de vella, que parecía soar de muy lonxe. D' alí a pouco, n-o camiño que ruba, víu Garriga tremar lumiñares, remexerse sombras estranas. Baixo o pórtico d' a ermida, andaban, dicindo quedo:

—Teña usía boas noites, ás boas noites, señor Arnotou.

—Boas noites, boas noites, meus filliños.

Dempois que todos entraron, o xornaleiro que era arriscado e valente, achegouse paseniño, e asexando pol-a porta rachada, viu unha cousa muy estrana. Todas aquelas xentes que viu pasar estaban en ringlas arredor d' o coro, n-a nave en ruínas, cal si os antigos bancos inda alí estivesen. Xeitosas damas con traxes de brocado e cofias d' encaixes, fidalgos con rechamantes arrumallos, labregos co-as chaquetas froleadas como as que traguían os nosos abós, todos c' o aire vello, pasado, canso, embulleirado. De vez en cando paxáros agoreiros, que fixeran d' a ermida pousada, espertados por aquelas luces, viñan a rondar á beira d' o lume d' os cirios que subía dereita e frotante como si ardese tras d' unha gasa: y-o qu' entretiña moito a Garriga, era un certo personaxe de grandes antiollos d' aceiro, dalle que dalle remexendo a sua alta peluca moura, onde un d' aqueles paxáros afincábase de pê batoendo as áas caladamente...

No fondo, un vellíño d' o altor d' un neno, de xinollos n-o medio d' o coro, estrapexaba relaxado n-unha campaiña sin badal e sin voz, namentres que un crego, con vestementas d' ouro vello, iba e viña diante d' o altar, mascullando oraciós d' as que non s' entendía nin palabra... De fixo que era fray Balaguer, dicindo a sua terceira misa d' o galo.

ARREPENTEMENTO.

¡Probe yalma, probe yalma,
sempre tola, sempre cega,
vento que nunc' asosega,
sin que saiba pr' onde vai;
volvoreta que cen volta's
arredor d' o lume dando,
ven e vai, y-o fin chegando,
alas queima, e morta caí!

¿Qué buscas cando t' espallas
por rexións d' engano cheas?
¿Qué delirias, que toleas,
d' eiquí voando pr' elí?
Como néboa o teu incanto,
cal moxena a gloria tua
xa fuguíu. ¿Qué dôr, que crua
espiña s' encrava en tí?

De bês e ilusiós valeiro,
¡probe corazón, cá! chora!
¿N-hay consolo pr' él agora?
¿Non ten centro? ¿Non ten luz?

Volve, volve, alma que xemes,
volve á Dios, alm' afrixida;
hay unha fonte de vida,
que borbolla ô pêd' a cruz.

Augas santas hay que limpan,
torpe bulleira d' o seo,
ven cal as chuvias d' o ceo
lavan o monte y-o chau.

Hay un Dios qu' antr' os seus brazos
sempr' abertos, dá acolleita
á yalma qu' en door desfeita
s' agarra d' a cruz ô pau.

¿Cómo, bon Dios, como lonxe
de Tí, refulxente lume,
grorias cobicei qu' en fume
desfaguerse cedo vin?

¿Cómo puiden as leis tuas,
que d' as almas son o norte,
crebar, sedento de morte,
teu faro lucindo en min?

¡Ay, meu Dios! Porto seguro
de saude e de bonanza,
faro vivo d' esperanza
qu' alumea inmenso mar;

fai que volva, que á Tí chegue
antr' as olas a nao miña,
cal torna led' anduriña
n entiga trabe aniñar.

Soilo en Tí, d' as almas centro,
soilo en Tí, vida d' a vida,
pode a alma adurmecida,
pode pousar sin temor.

Pouse en Tí, y-en Tí por sempre,
cal o barco que s' aferra
con duros dentes n-a terra,
crávenm' áncoras d' a mor.

XUAN A. SACO E ARCE.

○ SAN BENITO.

(TRADICION GALLEGA)

*Señor san Benito de Caba de lobo
ey d' u alá miña nai si non morro.*

I

Ansí como cinco veces cinco anos fuxirán á esconderse n-as medoñentas escuridades d' o tempo, desque pol-a vez primeira oubimos a cantiga popular con que escomezamos estes probes riu-guilós. Nunca tan saudoso o oubíramos, nin hastra estonces tiñámos lembranza de que o houbese n-o mundo, nin de que as rapazas feiticeiras d' estes pobos, a cautasen con tan armoñosa melodia. E non era porque de longos tempos non fora mais

de mil centos de veces entoado pol-as abóas, pol-as fillas e pol-as netiñas, que mal pocadas. víanse aínda mal xeitosas pra cantaruxar n-o dialeto d' as suas nais, e d' os roulsinores que revoaban entr' as amoríñas d' as silveiras. Cantábase decote n-os arredores d' a cibdá e mesmo drento d' éla ó soave murmurar d' as augas quentes, que a brobotós reventan, pol-os empedrados d' as ruas e fumegan cal si saíran trouasdas pol-a boca, pol-as narices e pol-os ollos d' os artelos todos d' o Báratro. Pero non era de admirar, porque hastra chegar aquel estonces non paráramos mentres n-a armonía d' aquel canto, que dende tempos esquecidos, fora mil e mil veces entoado pol-as gasalleiras campesinas moradoras n-os arredores d' o antigo pobo d' *Trensis*. Non poidéramos hastr' o dito tempo visitar estas ladeiras d' acaron d' Ourense, onde tantas preocupaciós s' acollen aínda n-a derradeira vinテナ d' o sigro d' as luces, onde as leis d' o *progreso*—que agora deron en chamar *universal*,—non tiveron forza pra escorrental-o número de supresticiós qu' o vulgo d' estes pobos afánase en cobizar, deixándoas como en herdo de país a netos, cal ofrenda enxebre d' outras xeneraciós herdada. E si n-a rústeca aldeíña que entr' as grebaduras medoñentas d' a montaña se descobre, é indubablemente onde se gardan mais verdadeiras as tradiçiós y-as léndas d' os tempos que se foron; tamen é certo que as supresticiós y-o fanatismo de relixion arraigan e medran moito mais ó calor d' as preocupaciós e d' a iñorancia inata, por decilo asína, n-as aldeas que se aveciñan co-a cibdá.

Nunca n-os esqueceremos d' elo; a nosa vida escorregábase aínda non ben entrada n-a pubertá, e cicais por esto, ou a causa d' afección que n-os levaba ó maravilloso e sobrenatural,—á forza d' oubir por veces repetidas o cantar lembrado, e de facer esculcas sin conto; de ver a nosa cursidá satisfeita, como nosos aldeanos facian, ofrecemos tamen unha pormesa *si non morriamos*, de visitar a xa lembrada ermida d' o santo d' o noso nome, n-as alturas enrevesadas de *Coba de lobo*.

II

Amorteciábase cuáseque n-o témpano d' o oubido o vagaroso sôn d' a última d' as doce bateladas, con que o rilós d' a catredal d' o señor san Martiño, daba a sinal de dobrar a noite ó medio; á media noite pra un día abafador d' o dez de Xulio, cando o mesmo que si un fruido manético houbese visitado total-as chouzas; alentadas d' as mesmas intenciós, un número inconsiderable de presoas, de total-as idades e sesos, deixaban o mulido leito pra escomenzar a camiñata nouturna-mañal en dereitura ós carreiros e rivoltas que d' a cibdá n-os levan á costa empinada d' os montes de Piñor, onde o noso santuario se descobre. Aires armuniosos d' o país cantados con gracia e melodia incomparables,

seguidos de tradicionás *aturuxos* espaxían pol-os arredores os ecos fuxideiros d' acordes *alalalas*, envoltos n-a escuridá d' as soñbras nouturnas; oubíanse retomar pol-os ócos e desfiladeiros d' o *Castelo Ramiro* e Montalegre, hastra morreren repercutidos n-as grebaduras de Moreiras e n-as fondonadas inmediatas de Barbadás e de Toen.

¿E cómo non? Si tantos son os milagres qu' o santo fai en catro ou cinco légoas d' o contorno; ¿qué moito que n-este día venan á pousar alí os seus ofracementos os emparados y-a deitar os xinollos diante a imáxe con reverenciosa e humilde devocion? Por todol-os carreiros d' o monte verdorento e de froles moteado, véns fileiras longas de romeiros que preparados d' a sua carabela encamiñanse en dereitura d' a pequena ermida ond' han oubir e pagar as misas de costume que escomenzan dende as tres d' a madrugada endiante.

Desalentadas pol-o cansacio as mulleres, e cuáseque sumillentas y-amortecidas pol-o sôno que lle moe os ósos; pra deixar un tantíño suas forzas reparadas e dar tempo a que a luz d' o sol espaxea e crarexe seus esprendores n-o pericouto, acobíllanse baixo o espalmado camarín d' o santo, onde á cuberta d' o orballo d' a mañá han de entregarse drento de pouquiño ó sabroso e doce sôno que as rondára; pero, mal pocadas; nunca falta un graxo d' a Burga ou un desleigado d' os lugariños d' o pé que lle cosa as sayas ou que lle ate os cabelos d' unhas encontr' as outras. Pol-o demais ousérvase grande reverencia e devocion ó santo: as nais preséntalle os seus filliños endebres: os homes amosan ante a imaxen bendita d' o santo, suas descomanáas gargantas e seus lubiños que ora rebordan d' o coiro d' os brazos, ora s' ensinan n-o cerebêlo, embaixo d' o queixolo ou en calquera outro sitio d' os seus pecadores corpos: us e outros levan ó descuberto suas berrugas y-alifaces. E velos alí que animados de crecente fé non-os abandona a confianza de que o señor san Benito ha de tomar boa conta d' os seus doentes romeiros, que pro ano que ven, han d' alí tornar, con tributos de gratitu e alabanza.

III

Hay outro xeito de milagres en que o santo non se demostra menos compracente, e pecariamos d' inxustos si non-os lembráramos eiquí e os puxéramos diante a maxinacion y entendemento d' os nosos coetaneos; tanto pol-o orde e estudio á que corresponden, como pol-o que d' estrano teñen os xeitos que fan pra que a sua misericordia (a d' o san Benito) quede de todo, en favor d' o probe postulante que con fervorosa humildá á él recorre n-esté día.

A poucos estadales de longura d' a ermida e n-o medio e medio d' os moitos fragôs pelados que alí s'alcontran, tan vellos cicais com' as vellas costumes d' os celtas que alí pousaron os seus pés nómadas; hay duas grandes penedas

levantadas que se fincan en feitura d' unha sinal xeométrica que ten tres ángulos, é a feitura d' un *trihilito* ou *Dolmen* simple, que n-o centro deixa unha abertura triangular con sobexante sitio pra que se podía ter entrada ou saída pol-os dous lados; vacío ocasionado pol-a falta d' unha terceira pedra paralela que dend' o vértice baixaba ó chau: muy comparante á figura d' os dolmens d' antigüidade.

Non-os caibe duda que estas penedas así despostas son resto e relembranza d' algun d'eses tempos drúidico-celtas que pol-a nosa terra s' alcontran espaxados: y-a sua premanencia ali, n-aquela tan pedragulleira montana, o estar ali d' a ermida, erguida pra escurecer eicais o culto drúidico c' o d' a nosa relixion, como tamen socedera con outro tempo que o santo fundou aló n-o monte Casino de Roma, onde fora dinantes venerado o dios Apolo: a sua estancia n-aquel sitio non é debida de certo a casualidá, sinon ó modo d' adorar á Dios; á relixion d' as derradeiras razas *kinris* que n-outro tempo foron pobradores d' o país gallego. Non é o noso intento entrar eiquí en estudos d' esta natureza porque pra elo non-os alcontramos con coñecementos e porque nos parece que deben ser motivo d' un traballo aparte; mais, o que sí, non deixaremos de relembrar ós nosos lectores, é a maneira ou xeito conque os labregos de por eiquí y-ainda unha gran parte d' o vulgo d' as cibdades levan á cabo ali certas meigalleiras cirimonias de liturxia mais adecuadas pra seren feitas por xentiles e paganos que non por cristianos d' a nosa Eirexa católica romana.

Vel' ehí están as tres Marias que se poñen de pé n-a entrada, n-o medio e n-a saída d' a gruta, cova ou como lle veña ben chamar: levan ali todol-os nenos encrenques e xorovados, e vanos poñendo un á un riba d' unha madeixa de liño virxe (1) espargallada n-as maus d' a primeira Maria; colle ésta o neno en porranchiño deitado n-a madeixa e dallo á María que alcontra mais á mau, dicindolle:

—Maria.

—¡Quey!—contéstalle logo a segunda Maria, e prosigue a promeira:

—Ehí che vai o enganido, doucho doente e vólveno vivo.

A segunda Maria, despois de poñer o neno ós alcances d' unha fontela d' auga que reventa d' o penedo alá en dentro d' a cova, e despois de non quedar cousa que non lle molle, deixao chorreando auga n-os brazos d' a última comadre, que despois tamen de refregarlle o coirinho ó inocente que berrea á mais non poder, vólvello á compañeira, dicindolle en alta e intelixible voz:

—¡Maria!

—¡Quey!

—Ehí che vai o tangaraño; déchemo morto e vólvocho sano.

Non total-as mulleres están en condicións de

(1) Que nun a fose mollada.

facer a angueira de que tratamos, porque así como a meada d' o liño sobre que pasan os infantes de mau en mau, ha de ser virxe; tamen as tres Marias: ou pol-o menos, que non tivesen *ningunha colada*, y-a cirimonia ha de ser feita despois d' oubir a santa misa.

BENITO F. ALONSO.

Ourense Xulio de 1885.

MICRORRESPONDENCIA.

Carta d' un *bacillus viaxante* ó gobernador d' os microbios de Valencia.

Meu señor xefe: Escríbolle estes garabatos dende a palloza con tellas que se chama estacion d' Ourense, e doullos en mau á cantinera d' o batallón de microbios que viña n-a cesta redonda de tomates que non deixaron entrar n-a vila, pois de lle mandar a carta pol-o correo, malos *desinfectantes* me non coman si lle bota o ollo.

Pol-o meu consello e pol-as escultas que fixen cumprindo c' o seu mandado, os *bacillus virgula* en Galicia non teñen pitos nin tubos intestinales que tocar. Non hay agros com' estes agros, nin ceos com' estes ceos, nin aires com' os aires d' esta terra. A maors d' estas contras, e non cativas que temos, téñenlle os gallegos un viño, ¡pero que viño! tanto arrecende e rechispea d' un xeito que nos abafa c' o cheiro, que nos escorrenta de lonxe, que nos deixa tísicos, qu' é pra nos-outros unha consumición. Agora n-o vrau bébeno á xerras n-as romaxes, e vaya vosté á traballar o negocio d' a invasión co-estes contratemos. Nin xiquera lle deixan vagar ós microbios pra que haxa un caso. D' as defunciós xa non se fala porque por acó os que morren, mórrenlle á mioca.

As gallegas téñenlle a *virgula* n-a cabeza pero sin *bacillus*; e n-o tocantes ó tubo intestinal teño pra min que non poderíamos facer n-el cousa con cousa. Xa vai de tres n-os que me levó metido e c' os penedos que alcontrei, ninguen me tira d' a cabeza que non se poden remexer os microbios nin xiquera en ringlas d' a sete, sin espoñerense á quedar entalados. Pol-os datos que me deu un *cólico*, souben que os tales penedos chámanse carabuñas, e que san d' as entranas d' unhas cousas que se comen e que se lembran cireixas. Un d' estes penedos abonda pra esfarelar seiscentos *bacillus virgula* si os colle debaixo, e como can d' o alto e dinantes de chegar ó tubo pasan pol-as gorxas e pol-o estómago, máximese vosté si non tragnerán unha forza de trescentos cabalos.

Os gallegos non sei si teñen ou non teñen *virgula* porque non parei mentes n-elo, pero paresme que pol-o menos o *bacillus* téñeno xa medrado. Ademais pásese vosté! ¡qu' estrozos poden facer as *virgulas* en Galicia si están tan afeitos á elas, que as fan como si fosen palotes e

póñennas encabaladas n-as palabras cando escriben? As nosas xuntas consultivas dirán que eso non lle fai, que non hay peor euña que a d' o mesmo pau, pero non lles dea creto: seille por esperencia que as *virgulas* de por acó non lle son de pau, nin toupan como se queira. Pra esto debe ter en conta o de *similia similibus* y-o de *virgula* con *virgula* elle comida de bobos.

Eu padezo unha morriña e sinto unhas estranías que me consomen. Os microbios en Galicia estámolle como n o desterro, nin os aires nin as augas nos pintan. As augas sonlle correntes e limpas e brilladoras com' o vidro, e respírase unha atmósfera de xofre tan pura e saudable, que fora tolería precurar enchela de miasmas. ¡Eiquí cheiran ben hastr' as herbas d' os agros!

Esto que me pasa sintollo mais porque entr' os gallegos contámolle con axudantes que nos preparan o camiño e botan a semente pra que chegásemos á ter un Agosto d' aquela caste. Os tales axudantes gastan os mais d' eles bastós con bolras e outros escribenlle en papel d' o sello diante de testigos. De boa gana se deran algúns labregos ó cólera por se veren libres de semellantes zumezugas.

O gobernador d' Ourense elle noso paisano e segun contas n-a política campa de seu como *bacillus virgula* d' os enxebres, e fixo unha colleita de defunciós e de casos entr' os alcaldes e concexales que foi unha estragueira; mais pr' o noso negocio elle un can de palleiro; parés que ten unha microfobia e non acouba nin sosega pol-a noite e pol-o dia pra nos ganar as voltas. Collinlle unha xenreira, que onte pouco faltou pra metérmelle n-o corpo; pero penseino mellor e como non teño parexa pra facérmol-a cria, deixei a miña pra mais adiante, pero téñolla xurada e sempre que vosté acorde que por acó veñan os *microbios*—que non debe acordalo pol-o que lle levo dito—ha cair n-a gayola, sin que d' ela s' erga por moito que se *fumigue*.

D' o alcalde non teño tanta queixa, pois anque mandou que se botasen fora os porcos e que se limpasen as cloacas, non se dá trazas á levar o dito ó feito e deixa que os gardas municipás consintan que os pequerrechos y-algúns homes que non teñen lacha, poñan a embocadura d' o tubo intestinal ó sol á xeito d' antiollo.

Esto non quer decir que nos deixe de xogar malas pasadas, e de palabra e de obra n-as xuntas de sanidá que preside, téñolas feito d' abondo pra que si cadra e como poidamos nol-as pague ben pagas.

Pol-a nosa causa anda unha revolocio entr' os porcos d' o distrito, que nin a rabia d' o Carballiño como din por acó. C' o gallo de facer a limpeza pra nos recibiren á paus, algúns porcos melloraron de pousada, pois sacáronos d' o cortello pra levalos á vivir entre a xente n-os segundos e n-os terceiros pisos. Non falta quen conoza o troque, mais por acó estilaselle levalo todo a groma e rínselle d' a pava—ansí como sona—inda

que teña cachucha e rabo com' os porcos e trascenda ó fedor d' os cubiles.

Nantronte por un periodico d' esta vila souben que un médeco de Cenlle, sostén que os *bacillus virgula* non somos tal cousa, que os *desinfetantes* non surten efectos pr' o cólera e que non pasamos de ser un ente. Xa os ente-rarémos nosoutros a pouco que se descoiden, e xa lles diremos quen somos si chega o caso.

Non pecho esta carta sin lle pedir que recrame n-o promeiro concilio xeneral que teñan os *microbios*, un voto de gracias pr' os herdeiros d' o señor Calabozo, pois gardáronnos a consideracion de non arrendar unha casa que teñen preto d' o camposanto pra hespital de coléricos, co-a circunstancia de que lle daban o que pedisen pol-o arrendo. Teña vostede en conta a validencia d' este servico; e de viren os microbios, delles ordes pra que respeten e traten como d' os nosos a eses fidalgos que son merecentes d' elo, pois xa vé que non é fume de pallas eso de s' apoñer a que os vivos alcontren ond' agarimarse de nosoutros. Está visto que pol-a sua parte o que nos fagamos, eles non precurarán axudar a desfacelo, e inda que non esfolen o que nosoutros matemos, non deixan de n-os emprestar axuda.

D' estas hémoslle de ter moitas si chega a decaerarse Ourense en estado d' invasion, y-os probes que se sintan atacados n-o medió d' a rua han de patexar un pouco dinantes de que o recollan, pois pol-o que vin pol-os meus ollos, a mais d' andar o demo detrás d' os probes co-a fouciña afiada, sonlle moitos fidalgos d' o parecer de que anque un probe revente pouco se lle perde.

Saberá en como namentres non recibo mandato pra emprender' o viaxe de volta, estou tomando as augas n o río Barbaña que son as milliores que se conecen pra eriar microbios. Como non cheiran a craveles, pois pol-a contra fedem ás veces de renegon, esparéxome n-elas e póñome foncho, de xeito que a seguir bañándome pol-o vrau, serei visibre sin microscopio cando chegue o inverno. N-este río xa teño pensado que tome un refresco a tropa de microbios, si o que non ll' aconsello s' acorda a invasion d' estas ribeiras.

Pr' o namentres mande como lle praza a este seu servidor e *bacillus* que lle bica a *virgula* o—
MICROBIO ITINERARIO.

Posdata.—En caso de viren non se coiden de tragner voletas, que os aloxamentos xa están porparados n-as ruas de Colou, d' a Gromia, d' o Villar, de Qreba Cús, de San Francisco, d' o Baño, de Cervantes, d' Hernan Cortés, d' a Lua e d' outras que non lembro porque estou de prèsa. C' os batallós que veñan poden vir anque sean millenta cornetas e todol-os músecos que s' alcontren de remprazo, pois por moito barullo que fagan ó entrar tocando, cuasementes que ninguen os sentirá, pois por acó os mais d' eles fanse os xordos e pasan por bobos. Precuren solamentres que non se decate o valenciano nin os médecos.

¡MÚSECA! ¡MÚSECA! ¡MÚSECA!

Que agunía o labrador,
qu' esmorece a agricultura,
qu' a emigracion vay adiante,
qu' inda non temos industria,
que c' os trabucos non poden
os que traballan e suan,
que pol-as aldeas ronda
a fame às xentes robustas,
que a morte n-a sua compañía
onde darlle á fouce busca,
que os coitados pequeniños
n as escolas non s' educan,
que famentos d' insinanza
e de pan con tola fúria
os desherdados azouta
a escravitú mais inxusta,
que alá lonxe pr' as Americas
os mozos gallegos fuxan,
n-aquela terra buscando
o que non topan n-a sua;
eses salayos acultos,
esas íntemas angustias,
esas grandes inxusticias,
esas cativas inxurias,
ese atroz desleigamento
que hoxe amostran como nunca
os que n-os rixen e campan,
os que medran e barullan,
nin xiquera se recordan,
nin s' aldraxan, nin s' apupan,
que viven de seu e medran.
botan raíces e trunfan;
esas son zaramalladas,
noxosas queixas d' a chusma,
ecos d' un mal que se finxe,
¡múseca!, ¡múseca!, ¡múseca!
Pol-o demais, ¡vaiche boa!
Galicia hoxe adianta e rumba,
pois xa ten praza de touros
e ten corridas n-a Cruña,
e n-a capital gallega,
honrada cal non foi nunca,
fai a espada de Frascuelo
escachizas e bravuras.
O púbrico entusiasmado
por ir os touros disputa,
y-as cornas d' os bravos touros
andan n-os cornos d' a lua.
¿Quén pensa n-os que se morren,
quén n-as nosas amarguras?
¿Quén sente que as nosas grorias
n-o esquecemento se fundan?
¿Quén alenta os esvalidos,
quén os famentos axuda,
quén se doi d' as saudades
que os labregos atrabucan,
tendo como agora temos
praza de touros n-a Cruña?
¿Quén pol-a Galicia enxebre
valente loita, e precura
o esprandar d' a nosa fala

chea d' amor e tenrura,
doce, amorosiña, branda,
xeitosa como ningunha?
Esas sonvos tolerias
de poetas sin fortuna,
sonos de espíritus románticos
que hoxe non cuallan nin gustan,
contos que non son de moda
pol-o xeito d' os d' as bruxas,
lostregos de patriotismo
que nin o cerebro aluman,
cativas chilindrinadas,
múseca... múseca... múseca.

C' o gallo d' andaren os porcos acomodados
n-os terceiros pisos, pasan n-a vila d' Ourense
cousas que son pra contadas.

Nantronte pol-a noite un marrau (co-a licen-
cia de vostés), coidando que s' alcontraba n-o
cortello e que camiñaba pol-o terreo llano, saíu ó
pasillo pra espaxer as patas e foise pol-as esca-
leiras en baixo.

Asustáronse os veciños e' o estrépeto d' a
caida, acodiou o sereco coidando que caira unha
persoa, e cal non sería o pasmo de todos cando
viron diante por diante d' os seus ollos un porco
eslacoado.

Onte un mozo foi á ver á sua rapaza que vive
n-un segundo piso d' unha rua. A pouco d' estar
de parrafeo co-ela, sintiu baixo d' a cama d' unha
alcoba un ronquido que lle pareceu de porco (co-a
licencia de vostés), e púxose á mirar fito á fito e
con estraneza pr' a rapaciña.

A filla d' Eva resistiu a mirada, cicais por-
que tiña mais d' *indireuta* que de tentacion, e
pra que o sen mozo non caise n-a conta, díxolle
sin s' apurar: «Non fagas caso: eche meu pai
qu' está durmindo e ten a costume de roncar.»

E non lle minteu: era o porco d' o seu pai.

A Verdá dí que un médeco de Cenlle ten n-o
seu gabinete un microscopio de *sete mil diá-*
metros.

Moito microscopio me parès; mais non abon-
daria somellante microscopio pra que por él se
visen os *bacillus virgula* d' a situación.

Hainos tan cativos que non levantan nin esto.

Eu non sei si o médeco de Cenlle ten ou non
ten ese microscopio; pero segun contan din que
dixo cando leu o papel: «O meu microscopio non
é de tanto alcance, mais si o poño á rente d' eses
microbios políticos, xuro que les ha de chegar
hastr' o redaño.»

Como a cousa non vai comigo, ¡alá eles!

Tanto abundan os coellos n Australia, que o Goberno d' aquel país recramou axuda de todolos Governos pra que manden aló cantas donicelas e garduñas podían coller, pra libraren á agricultura d' aquela terra d' a praga d' os coellos que non deixa medrar as prantas.

Si o noso Goberno cumpre como bô, donicelas e garduñas n-a terriña non faltan. Pero teño pra min que non faga o mandado.

De facelo deixábanos limpos d' esa cuchumi-lada que nos consome.

Pol-a mor d' un can estase istruindo unha causa criminal n-este Xuzgado.

Xa levan decrarado mais de trinta testigos, e dous veterinarios de sona fixeron a autopsia d' o cadelo, que segun contas morreu envenenado com' algus personaxes ilustres.

Non hay pra que decir que o dono d' o can é un fidalgo de campañas.

As presuntas autoras d' a morte d' o can son duas mulleres d' Amoeiro.

A moitas cadelas miñas retorcéronlles o pescozo e non se gastou un prego de papel sellado, y-eso qu' eran de millor casta que a d' ese can que agora corre en autos.

Os arrendatarios d' as portas d' Ourense corre a sona de que teñen unhas *primas* tan feiteceiras como xeitosas, que se deixan ver dempois d' as subastas e que pesadas n-a romana d' o demo botan duas talegas e piques.

Anque non teño tratos co-a familia, antóxa-seme pensar que as tales *primas* criáronse à conta d' outros primos.

Hastra que o público non se faga sogro, a prensa d' a vila vella roñona, o alcalde padraño, y-o administrador d' a Facenda tio, a parentela campará pol-os seus respetos.

Pol-a mor d' a rubida d' os consumos armouse en Pontevedra unha algueirada: en Ourense rubíronos... e... nada, os que pagan eiqui non teñen fumos.

O *Rexional*, pol-o que vexo, non sabe que son calvo.

Pois sonllo, meu amantiño, sonllo e voulle pr' as ancollas.

¡Ogallá que me poidera gabar de ter un pelo de tonto!

Estonces podería botar unha cana ô aire con vosté, chamándolle chantre e inda mais, monecillo á Víctor Hugo, e seríamos compañeiros n-estas e n-outras aduanerías.

Pr' as angueiras que agora trae entre maus enténdase con quen lle praza, pois perde o tempo si ven ond' a min pra me *tomar o pelo*.

¡A non ser que me queira agarrar pol-as guedellas!

E inda así xa lle pasei d' a época d' andar n-as pasantías d' os *dómines*, á maores de que vosté non sirve pr' o caso, porque pra *dómine* inda é mozo, e lonxe de manexar a palmeta, fai cóxegas e quédase c' un palmo de narices agarrando á que lle rian a gracia.

Meiciña contra o cólera.

Tomar as cousas d' o mundo como son e como veñan: non beber pinga de viño d' o que venden n-as tabernas: comer carne asada ou magras en vez d' o caldo de verzas, precurar que haxa de cote n-as casas pan e limpeza: tragner por desinfeutantes dez pesos n-a faltriqueira, facerlle a cruz como ô demo às mulleres que se vexan: non sentir pizca de medo e botarlle às coitas terra, Dios diante, morrerán poucos si esto fan ô pê d' a letra, e segun dixo un doutor que aprobou esta receta, os que tal fagan e morran non han de queixarse d' ela.

CORREO D' O TIO MARCOS.

D. A. B., Puebla de Trives.—Recibín seis réas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros de Setembre.

D. A. P., Melon.—Recibín seis pesetas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros de Marzo d' o ano que ven.

D. X. B. B., Monforte.—Recibín duas pesetas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros d' Outubro.

D. F. L. D., Padrenda.—Recibín seis réas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros de Setembre.

D. A. L., Ponferrada.—Recibín tres pesetas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros d' este ano.

D. T. P., Tuy.—Recibín tres pesetas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros de Xunio.

D. T. E., Escairon.—Recibín seis réas pol-a sua suscripcion hastr' os derradeiros de Setembre.

IMPRESA D' O ECO D' OURENSE,

O TIO MARCOS D' A PORTELA

PARRAFOS GALLEGOS

Sai á luz en Ourense todol-os domingos en oito páxinas en fóllo, contendo artigos de costumes, poesias, efemérides, cantares e contos d' o país gallego.

SUSCRICION

Seis réas cada tres meses.

ADIMINISTRACION

Alba, 15, Ourense.

O pago d' as suscriçions é por adiantado.—Os números soltos véndense á dez centimos de peseta.—Os pagos faranse en letras d' o xirc.

A COMPETIDORA D' A NEVE

GRAN FRABICA DE GASEOSAS,

OURENSE—Rua de San Miguel, 16, baixo, conserxeria d' a Union—OURENSE

Non terlle medo a raxeira
d' o sol, nin tampouco ó cólera
namentres haxa n-a Union
os sífos de gaseosas;
con levar n-a faltriqueira
dez cadelas en dez rodas,
pidir un sifon, e darlle
a un gancho que ten á volta,
pol-o canuto dianteiro
sai un auga que consola,
é fresquiña como a neve
anque parés que afervoa:
fai ó bebela, n-os labeos
non sei que xuncras de córegas.

que parés que os anxeños
as maus n-os poñen n-a boca;
tanto n-os refresca e prace
cando pasa pol-a gorxa,
que asemella a auga d' o ceo
que por embudo n-os botan,
e cai d' un xeito n-o estomago
qu' o refrixera e conforta..
Non houbo un home n-o mundo,
que bebendo gaseosa
mórrese de indixestion
ou sentise a sede loba.
porque vos é unha bebida
que com' ela non hay outra

